

Major gšt. Bedřich B e n e š:

Dva příklady doprovodného dělostřelectva.*)

I. 75mm francouzský kanon jako doprovodné dělo v útoku.

9. září 1914 vyrazila německá brigáda z Reuves a zmocnila se vesnice Mondément, kterou hájily unavené francouzské jednotky. Francouzi zahájili ihned protiútok jedním praporem myslivců z Allemant, který však nemohl vyraziti ze severního okraje lesa uprostřed mezi Broyes a Allemant. (Náčrt 1.)

Odpoledne byl organisován nový útok francouzského pěšího pluku 77, podporovaný dělostřelectvem 49. divise, jedním dělostřeleckým plukem 9. armádního sboru a dělostřelectvem 42. divise, které zůstalo na frontě mezi Broyes a Allemant, zatím co se pěchota této divise přesunula do večera na levé křídlo armády Fochovy k Fère le Champenoise.

Tento útok je prvním případem přípravy útoku s mohutným soustředěním dělové palby. Bohužel elán pěšího pluku 77 byl zastaven před parkem zámku Mondément, jehož neporušené zdi byly plny německých kulometů.

*) Příklady z přednášek na válečné škole v Paříži doprovodil autor poznámkami.

Generál Humbert nařídil třetí útok, ale tentokrát bylo přiděleno jedno doprovodné dělo od dělostřeleckého pluku 49. praporu 1. sledu. Tomuto dělu se podařilo proniknouti lesem a postoupiti alejí hustých jedlí; potom bylo dotlačeno obsluhou do palebného postavení, vzdáleného na 500 m od parku, bez jakékoli nehody. Několik ran tohoto děla stačilo, aby zdi parku byly pobořeny, německé kulometry i s obsluhou zničeny a celý zámek a potom i celá vesnice mohly býti opět obsazeny francouzským vojskem.

P o z n á m k y.

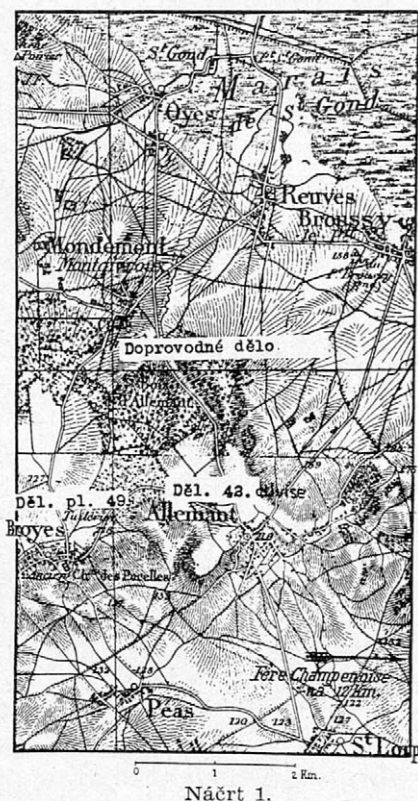
Někdy potřebuje pěchota mimo organické doprovodné zbraně ještě mohutnější prostředek, t. j. dělo, které jí může býti výjimečně přiděleno z divisního dělostřelectva jako doprovodné. Je-li doprovodného dělostřelectva vhodně využito, je velký účinek palby na malé vzdálenosti zaručen. Podmínkou je však pokrytý neb alespoň silně zvlněný terén, dovolující skrytý postup za pěchotou až do palebného postavení.

Velitel doprovodného dělostřelectva musí si počínat neobyčejně opatrně a pečlivě využívat terénu, neboť, kdyby se pokusilo dělo, vyslané jako doprovodné, postupovati za pěchotou v otevřeném a odkrytém terénu a kdyby ji chtělo podporovati tak, jako ostatní doprovodné zbraně pěchoty, bylo by jistě zničeno dříve, než začne palebné postavení. Proto také

vysílá doprovodné dělostřelectvo je odůvodněno jen výjimečně. případy, neboť není možno dobře si představit, že by se v bojovém pásmu, kde již přemístění kulometné čtyři působí často těžkosti, mohlo beztravně přemísťovat zapřažené dělo nebo dělo tažené motorem, aniž by se prozradilo.

Naše pěchota nemá doposud organické vhodné doprovodné dělostřelectvo, jaké mají jiné armády. Proto je tím více potřebí do té doby, než ji bude přiděleno, vyslati podle potřeby doprovodné dělostřelectvo z počtu divisního dělostřelectva.

Tato zásada výjimečného předsunutí děl (nebo čet) nesmí míti vliv na doktrinu hromadného používání dělostřelectva, neboť dělostřelectvo je v rukou velitele divise prostředkem, který není nikdy vydán jako jiné zbraně a který může většinou ihned zasáhnouti do boje na kterémkoli místě. Nesmí také zbaviti velitele divisního dělostřelectva povinnosti organisovati pozorovací síť, která umožní celému dělostřelectvu prožívat podrobnosti boje, zakročiti do boje včas tam, kde toho pěchota potřebuje, kontrolovati palbu a působiti na cíle mimo dostřel pěších zbraní, t. j. na cíle vzdálené, které vlastně odůvodňují existenci dělostřelectva.

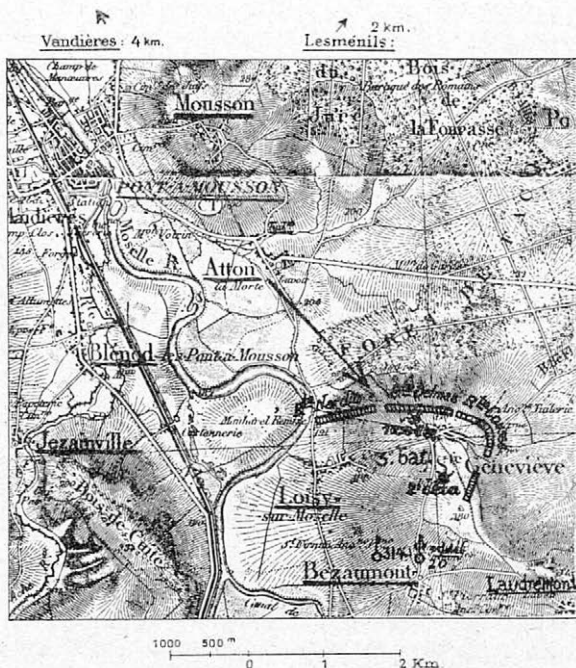

Náčrt 1.

II. Doprovodná baterie 75mm francouzských kanonů v obraně.

Pěší pluk 314 ze svazu 59. divise bránil od 17. srpna 1914 planinu Sainte-Geneviève—Laudremont. (Náčrt 2.) Obranné postavení přehradilo směr útoku od severovýchodu. Prapor Montlebert se rozvinul na podkově Sainte-Geneviève, II. prapor před Laudremont. SV. pluku v Bezaumont.

Pěší pluk 314 byl podporován jedním oddílem dělostřeleckého pluku 20. Velitel oddílu byl v Bezaumont v blízkosti svých dvou baterií zaměřených směrem na východ. 3. baterie kapitána de Langlade měla jednu četou v porostu severně od Sainte-Geneviève zaměřenou na dvorec de la Tuillerie severně od Atton, druhou četou 800 m jižně od vesnice, zaměřenou na východ.

Náčrt 2.

Severozápadně od 59. divise byl oddíl 73. divise v Pont-à-Mousson, jedna pěší četa v Mousson. V Atton nebylo žádné vojsko.

Odpoledne 4. září byla zahájena německá dělová palba na Sainte-Geneviève a Pont-à-Mousson. Kapitán de Langlade viděl asi jeden německý pluk vyrážeti z lesa du Juré a vystřelil několik střel v okamžiku, když Němci přecházeli vršek východně od Mousson. V noci byl bombardován Mousson, který byl evakuován (prvky 73. divise). 5. září brzy zrána vnikli Němci bez boje do Pont-à-Mousson, v 8 hod. bylo možno pozorovati, jak vyrážejí z Pont-à-Mousson a z Blénod a útočí na Jezainville.

Kapitán de Langlade se tázal majora de Montlebert, má-li střelici, a hlásil mu, že může býti pozorován s výšiny u Pont-à-Mousson a Vandières a že jeho četa, jakmile zahájí palbu na větší dálku, bude zjištěna a zničena ještě před útokem na Sainte-Geneviève. Major de Montlebert odpovídá, že je třeba střelici na všechny viditelné cíle. Kapitán de Langlade

otočí tedy svá děla a střílí od 8 do 10 hodin na nepřátelské skupinky mezi Blenod a Jezainville. Práví o tom toto: „Cíle lze těžko zachytiti, Němci, postupující v řídkých řadách a rychlými přiskyky ztrácejí se v polích. Viděl jsem, jak se několik řad zachycených palbou rozptýlilo v polích. Aby byla udělána užitečná práce, bylo by potřeba většího soustředění — se svou četou nemohl jsem dosáhnouti velkého účinku.“

O 10. hod pochodoval proud německého vojska na cestě z Pont-à-Mousson do Atton. Kapitán de Langlade zahájil palbu, jsa sám postřelován živou palbou německého dělostřelectva, která zabila jednoho dělovoda, zranila druhého dělovoda a zničila jedno dělo. Proud německého vojska se rozvinul a zmizel v Atton. Obsluha čtyř odešla znovu do zákopu, bombardování Sainte-Geneviève je velmi prudké, kpt. Delmas, velitel roty, bránící vesnici, je zabit.

Teprve kolem 21. hod. začíná za stmívání německý útok na Sainte-Geneviève, připravovaný živou palbou. Kapitán de Langlade se vrátil k dělům, vystřílel na družstva stoupající po svahu všechno své střelivo přímou palbou na dálku několika metrů. V okamžiku, kdy již chce odejiti, domnívá se, že už nemá střelivo, volá jeden voják obsluhy: „Ještě jedna střela je zde!“ Když vypálili i tuto střelu, vrátili se do úkrytu, všechny zákopy kolem byly pěchotou opuštěny, na západě ustoupila rota p. pl. 314. Kapitán de Langlade se proto vrátil do Sainte-Geneviève a nalezl na SV. praporu majora de Montlebert raněného na hlavě, s šavlí v ruce. Major prohlásil, že zákopy byly opuštěny pěchotou bez jeho rozkazu, že je znovu obsadí, že žádal o dělostřelecké střelivo, že se dělostřelci mají vrátiti k svým dělům. Avšak vyraziti z vesnice není možná. Obrana vesnice se stáhla na její okraj. Je slyšeti křik Němců, kteří pronikli až k opuštěné četě děl. Kapitán de Langlade se obrátí na majora de Montlebert a nabízí mu svých pět zbylých vojinů. „Ne,“ odpovídá major, „naše dělostřelectvo nestřílí — jděte k své druhé četě a střílejte kamkoliv. Moji lidé potřebují slyšet výstřely děl. To povznese jejich morálku.“ Když kapitán de Langlade něco namítá, nařizuje major de Montlebert: „Jděte, budete užitečnější u svých děl nežli zde, ostatně držím Sainte-Geneviève, doufám, že ji udržím a odejdu jen na písemný rozkaz.“ Kapitán de Langlade velí svým vojinům: „Pozor! Vzdejte čest! — Vpravo v bok!“ a opouští Sainte-Geneviève poklusem jako na manévrech. Když přichází asi kolem půlnoci k své četě, je překvapen, že četa spí. Obsluha je rychle probuzena a veleno: „K dělům!“ Děla jsou rychle zamířena 200 dílců nalevo od věže kostela hořící vesnice Sainte-Geneviève. Všechno střelivo je vystříleno na dálku 1500 m na svah, po němž stoupá útok, jehož hurá! je slyšeti. Ještě nebyla palba skončena, když přijíždějí kolesny pro děla, velitel oddílu dal rozkaz k ústupu.

Poslední střelba francouzského dělostřelectva před Sainte-Geneviève ukončila útok; je to výsledek dělové palby nebo něčeho jiného? Němci ustoupili v panice a nepořádku. Obyvatelé v Atton je viděli ustupovati úprkem a velmi vzrušené, mnozí z nich se utopili v Mosele.

Zatím dostal major de Montlebert rozkaz ustoupiti ze Sainte-Geneviève. Major Montlebert žádá však písemný rozkaz, který přišel až o 5. hodině.

Asi kolem 8. hodiny shromáždil vzhledu major de Montlebert zbytky svého slavného praporu a setkal se s důstojníkem štábu divise, kterému oznamuje situaci. Brzy poté přináší tento důstojník ze SV. pěšího pluku

314 rozkaz obsaditi znovu Sainte-Geneviève. To se stalo bez jakýchkoli příhod, vždyť nebyl ani jediný Němec až po Pont-à-Mousson.

Nosiči raněných 59. divise, jimž vypomáhal prapor p. pl. 325, sebrali příštího a následujícího dne 1300 německých mrtvých:

300 před zákopy a překážkami roty Delmas,

800 ve chmelnici položené na úpatí svahu na čáře Sainte-Geneviève — západní roh lesa de Facque, t. j. cíl poslední palby dělostřelectva,

200 rozsetých v terénu.

P o z n á m k y.

Z vypravování překvapuje rozdíl mezi skutečným bojem a použitím dělostřelectva v míru na aplikačních cvičeních na mapě nebo v terénu.

Doprovodné dělostřelectvo nesmí uniknouti vlivu velitele oddílu. V obraně máme vždy snížený počet děl a musíme je chrániti před ztrátou tím, že organisujeme zavčas:

1. zajištění vysunutých děl pěchotou, která nesmí opustiti své postavení, dokud děla nejsou odsunuta,

2. vyhledati záměnná postavení, neboť doprovodné dělo, které po přímé palbě neopustí palebné postavení, je vydáno na milost a nemilost nepřátelským zbráním (dělům a kulometům),

3. připraviti včasný ústup.

Doprovodné dělo působí na cíle blízké nebo na cíle pěchotu přímo ohrožující, a to palbou s nepřímým nebo výjimečně s přímým mířením.*) Tím se zmenší rozptyl, zvětší pravděpodobnost zásahů a sníží potřeba střeliva na nejmenší míru.

Doprovodné dělostřelectvo v obraně nesmí se předčasně prozraditi palbou na vzdálené cíle. Je-li nebezpečí přímého pozorování se strany nepřítele, musí zahájit palbu až na útočící nepřátelskou pěchotu. Daleká palba v obraně patří skupině všeobecné činnosti (nebo přesunutým částem skupiny přímé podpory) a měly by ji střílet ostatní části oddílu. Předčasně zahájení palby četou kapitána de Langlade mělo tyto následky:

1. Účinek palby na daleké cíle byl celkem nepatrný. Může-li celý oddíl 8cm kanonů při rychlé kadenci dobře neutralisovati pěchotu během tříminutového přepadu granátsrapnelů na prostoru 7 ha a granáty na 3'5 ha, může četa děl za podobných podmínek neutralisovati jen asi 1 ha granátsrapnelů a 0'5 ha granáty. (Počítáno 30 granátsrapnelů nebo 60 granátů na 1 ha.) Představme si nyní, jak málo pěchoty je za přibližování nebo za útoku na ploše 1 ha (0'5 ha), když může 1 prapor s 2 rotami v prvním sledu dostati pásmo až 2 km široké za přibližování a až 1 km za útoku ve volném terénu.

2. Kdyby se nebyla četa předčasně prozradila, nebyla by utrpěla takové ztráty. Nehledíc k nenahraditelným ztrátám materiálu, jsou ztráty dělostřelectva na obsluze daleko těžší nežli ztráty jiných zbraní. Ztráta dělovoda (miříče) může znemožniti další palbu děla, není-li vhodné náhrady. V našem případě byli vyřadění z boje oba dělovodové a z celé čety zůstalo toliko 5 mužů.

3. Četa by nebyla vystřílela předčasně a bez velkého účinku střelivo, které jí potom chybělo pro blízkou palbu při útoku na obranné postavení. Velitel pěchoty, kterému doprovodné dělostřelectvo podléhá, musí míti jasnou představu o použití tohoto dělostřelectva a jeho střeliva a musí

*) Přímá palba má býti i pro doprovodná děla výjimkou. Děla umístěná blízko nepřítele potřebují palebná postavení za krytem nebo alespoň za clonou.

zavčas rozdělití střelivo na jednotlivé úkoly. Nesmí zapomínat, že střela je zbrání dělostřelectva. Zásobování střelivem je ovšem životní otázka dělostřelectva a musí býti předvídáno. Bez střeliva je dělostřelectvo bezmocné.

Činnost celého oddílu nebyla správně řízena, neboť jenom jediná četa z celého oddílu se pod velením statečného kapitána de Langlade zúčastnila boje, zatím co celý oddíl neví o boji nic.

Nezajímavější je velký účinek poslední palby 2. čety baterie kapitána de Langlade. Kapitán de Langlade správně tušil, že v chmelnici je německá pěchota. Obvyčejně palba v noci nebo palba ve dne, která nemůže býti pozorována z pozorovaten (letounů a balonů), chová nebezpečí, že padne do prázdna. Proto si dovedeme vysvětlit velkou odpovědnost vyšších velitelů, kteří nařizují protipřípravy v noci nebo do prostorů, které není možná pozorovati. Podobně palbu přehradnou, která potřebuje velkého množství střeliva, smí pěchota vyžadovati jen tehdy, je-li nepřátelská pěchota již blízko místa, kde mají ležeti přehrady. Při tom třeba míti na zřeteli zpoždění asi o 3—5 minut, než padnou první rány z děl.

Z obou příkladů vysvítá rozdíl ve výsledcích činnosti doprovodného dělostřelectva v terénu pokrytém a otevřeném a na cíle blízké a vzdálené. Tyto výsledky by si měli zapamatovati všichni, kdož jakkoli disponují doprovodným dělostřelectvem.

Gen. R. š.:

Topografická služba v britské armádě za světové války.

V dřívějších válkách byly armády často provázeny vojenskými inženýry, kartografy a geografy, jejichž úlohou bylo kreslit nové mapy a opravovati staré. Zvláště Napoleon dovedl svých inženýrů mistrně využití k tomuto účelu; výsledku jejich činnosti mohlo býti však většinou využito teprve v nejbližší válce nebo v příštím tažení. A tak až do světové války se mohl vojenský topograf uplatniti ponejvíce jen v době mírové. Teprve světová válka postavila ho před nové úkoly, které do té doby žádná armáda nepředvíдалa.

O topografické službě za světové války nebylo u nás dosud mnoho psáno. Zasluguje tedy pozornosti článek účastníka války, anglického plukovníka Mac Leoda,^{*)} velitele jednoho polního měrického praporu, nejen proto, že se vojenská topografická služba i v ostatních armádách podobně vyvíjela, nýbrž hlavně pro závěry, jež autor z nabytých zkušeností vyvozuje a které by i u nás neměly zůstatí nepovšimnuty.

Celá topografická služba, jak s ní šla do války britská expediční armáda, skládala se z jednoho vyššího důstojníka generálního štábu^{**)} s jedním písařem u hlavního stanu operujících armád a z jednoho kapitána s jedním písařem v etapě. Během války vzrostla však tato organizace na 5 polních měrických praporů (Field Survey Bataillon) s celkovým počtem asi 4000 důstojníků a vojáků. Tento vývoj je tím spíše pozoru-

^{*)} Col. M. N. Mac Leod: Survey in the Great War, v 4., 5. a 6. sešitě Empire Survey Review 1932.

^{**)} Tehdy major, po válce brig. gen. E. M. Jack, až do r. 1932 velitel Ordonance Survey v Southamptonu.